

Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

Yrd. Doç. Dr. Niyazi ÖZER
Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

WITNESS

İçerik

1. İnsan ve Eğitim
2. Sosyalleşme/Kültürlenme Süreci Olarak Eğitim
3. Eğitimle İlgili Temel Kavramlar
4. Eğitimin Türleri
5. Eğitimin İşlevleri

Niyazi ÖZER © 2011

İnsan ve Eğitim

- ❖ İnsan ilk ne zaman eğitimle tanıştı?
- Eğitim insanlık tarihi kadar eski bir olgudur.

Farklı biçimlerde tanımlanmasına karşın eğitim insanın olgun, erdem sahibi, mükemmel bir varlık haline gelme/getirilme sürecidir

Niyazi ÖZER © 2011

İnsan ve Eğitim

- ❖ Felsefede=Düşünen Bir Varlık
- ❖ Sosyolojide=Sosyal Bir Varlık
- ❖ Dinde=İnanan Bir Varlık
- ❖ Biyolojide=Konuşan Bir Hayvan
- ❖ Ekonomide=Üreten ve Tüketen Bir Varlık

Karmaşık ve çok boyutlu bir varlık olan insan, eğitim açısından: anlam ve değer oluşturan, yaşadığı dünyayı bunlara göre düzenleyen bir varlıktır.

Niyazi ÖZER © 2011

❖ Eğitim, sosyalleşme ve **kültürlenme** süreçleriyle eşanlı ya da bu süreçlerin bir parçası olarak görülür. Sosyalleşme, en yalın tanımıyla insanların içinde yer alacakları grup, topluluk, toplum, meslek ve örgütlerin üyeliğine hazırlanma sürecidir.

❖ Eğitim **kültürleme** sürecidir ve bireyde kültürel bir varlıktır. İnsan çevresiyle girdiği etkileşim sonucunda sosyalleşir ve kültürel etkileşime girer. Bu etkileşim sonucu gerçekleşen öğrenmeler eğitimin kapsamında yer alır. Bu nedenle eğitim kültürle ve toplumla ilişkili bir kavramdır.

Niyazi ÖZER © 2011

Kültür Nedir?

❖ Kültür zeminle orantılıdır. O zemin milletin karakteridir.

Niyazi ÖZER © 2011

❖ İnsanoğlunun yaşadığı süreç içerisinde, doğayı denetimi altına almak için yarattığı her şey ve bütün bu çaba sonunda beliren anlamlar, değerler ve kurallardır. Doğanın dışında insanın yarattığı her şeye genel anlamda kültür diyebiliriz.

Niyazi ÖZER © 2011

❖ Kültür, toplumu oluşturan insanın öğrendiği, bilgi, sanat, gelenek, görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür.

Niyazi ÖZER © 2011

KÜLTÜR	
Maddî Kültür Öğeleri	Manevî Kültür Öğeleri
İnsan emeğinin toplumsal gelişme süreci içinde yarattığı araç ve gereçlerdir.	İnsanların birbiriyle kurduğu ilişkiler sonucu yarattığı yazılı ve yazısız kurallardır.
Toplumun herhangi bir gelişim aşamasındaki teknolojik ilerlemesini, üretim, teknik, hüner ve becerilerini ifade eder.	Toplumun yaşamını düzenleyen değer, yasa, gelenek, görenek, ahlak ve inançlardır.
Okullar, fabrikalar, kitaplar, otomobiller, giydiğimiz elbiseler vb.maddî kültür öğeleridir.	Dil, sanat vb. manevî kültür öğeleridir.

Kültürleme Nedir?

- ❖ Bireyin doğumdan ölüme kadar toplumun istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesi ve değiştirilmesidir. Kültürleme, kültürel değerlerin bireye kazandırılması sürecidir.
- ❖ Çevresiyle etkileşerek öğrendiklerini diğer insanlara da öğretmeye kalkışan kimse ise, belli bir amaca yönelik olarak o insanları kültürlemeye çalışıyor demektir.

Niyazi ÖZER © 2011

Kültürle-N-me Nedir?

- ❖ Belli bir toplumun alt kültürlerinden ya da farklı toplumlardan kopup gelen insan ve grupların buluşması ve bir etkileşim süreci sonunda, asıl kültür ve alt kültürlerde bulunmayan **yepyeni bir senteze varılması ya da ulaşılmasına** denir.
- ❖ Köyden büyük kente göç eden bir bireyin, kendi bölgesine özgü kültürel öğeleri ve kentte karşılaştığı yeni kültürel öğeleri kendinde birleştirmesiyle kültürlenme ortaya çıkar.

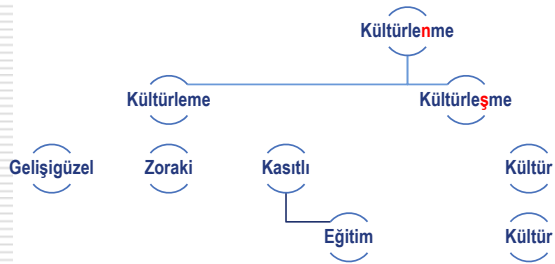
Niyazi ÖZER © 2011

Kültürle-S-me Nedir?

- ❖ Kültürel yayılma süreciyle gelen maddî ve manevî öğelerle, başka kültürden insan ve grupların, belli bir kültüre girmesi ve karşılıklı etkileşim sonucu her ikisinin de değişmesidir.
- ❖ Bir kültürün başka bir kültürden birtakım unsurlar almasıdır.
- ❖ Kültürleşme, bir kültürün zorlamasına dayalı olarak gerçekleşmez. Toplumsal, ekonomik, düşünsel gelişmeler yoluyla olur.

Niyazi ÖZER © 2011

Kültürlenme/Kültürleşme/Kültürleme

Niyazi ÖZER © 2011

Eğitim Nedir?

- ❖ Eğitim bireyde kendi yaşantıları yoluyla davranış değişikliği meydana getirme sürecidir.
- ❖ Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenlik ve kalıcı izli değişme meydana getirme sürecidir.
- ❖ İnsanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir.
- ❖ Bireyin toplum standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir.

Niyazi ÖZER © 2011

- ❖ Seçilmiş ve kontrollü bir çevrenin etkisi altında sosyal yeterlik ve optimum bireysel gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreçtir.

- ❖ Genel anlamda eğitim; bireyde davranış değiştirme süreci, geniş anlamda bireyin toplum standartlarını, inançlarını ve yaşam yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir.

Niyazi ÖZER © 2011

Yaşantı Nedir?

- ❖ İnsanın diğer insanlarla ve çevresiyle etkileşiminin bireyde bıraktığı izlerdir.

Niyazi ÖZER © 2011

Süreç Nedir

LOGO

- ❖ Bir ürünün oluşumunda yer alan etkinliklerin bütünü ya da belirli bir hedefe yönelik işlemler dizisi.

Niyazi ÖZER © 2011

Öğretim Nedir?

- ❖ Bireye istendik davranış kazandırma amacıyla amaçlı, planlı ve programlı olarak yürütülen eğitim süreçlerin tümüdür. Öğretim, öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin bileşkesidir. Yani **öğretim, öğretme ve öğrenmeyi birlikte kapsamaktadır.**

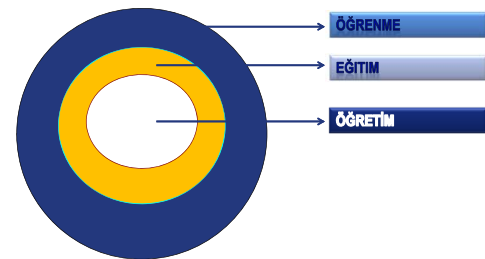
Niyazi ÖZER © 2011

Öğrenme Nedir?

- ❖ Yaşantı ürünü ve nispeten kalıcı izli davranış değişiklikleridir. Bireyin yaşantısının bireyde bıraktığı kalıcı izdir. Öğrenmenin olabilmesi için bireyin davranışında değişiklik olması, yaşantı sonucunda meydana gelmesi ve belli bir süre kalıcı olması gerekir.

Niyazi ÖZER © 2011

Niyazi ÖZER © 2011

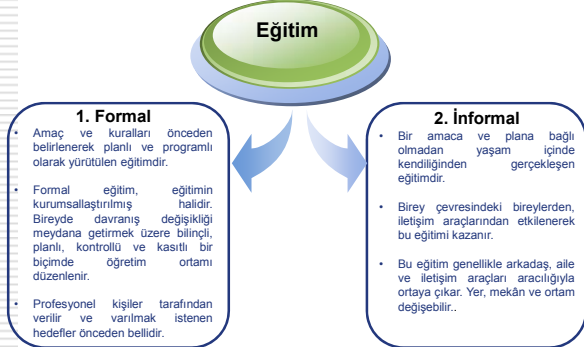
EĞİTİMİN TÜRLERİ

❖ Eğitim kontrollü veya kontrolsüz olarak meydana gelir. Kontrollü eğitim planlı programlıdır. Kontrolsüz eğitim ise plansız programsızdır ve bireyin günlük yaşamı içerisinde gerçekleşir. Bu nedenle eğitim **formal** (Planlı programlı) ve **informal** (Plansız programsız) olarak ikiye ayrılır.

Niyazi ÖZER © 2011

Formal/İnformal Eğitim

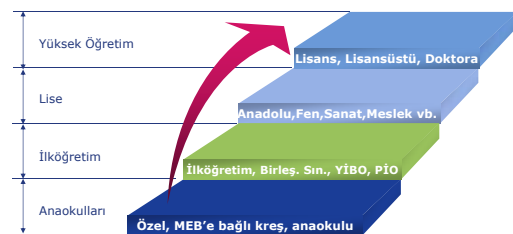
1. Formal Eğitim

❖ Profesyonel kişiler tarafından verilen ve varılmak istenen hedeflerin önceden belli olduğu formal eğitim için belli bir mekân ve ortam gerekir. Örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere ikiye ayrılır.

a) Örgün Eğitim: Okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğittir. Belli bir yaş gruplarına yöneliktir (homojenlik) ve süreklilik göstermektedir. Okulöncesi eğitimden yükseköğretime kadar olan basamakları kapsamaktadır.

Niyazi ÖZER © 2011

Örgün Eğitim Kurumları

Niyazi ÖZER © 2011

b) Yaygın Eğitim

Örgün eğitime hiç girmemiş, örgün eğitimin herhangi bir basamağından ayrılmış ya da örgün eğitimi tamamlamamış veya bir meslekte çalışan bireylere yönelik olarak yapılan eğitimidir. Her yaş grubuna yayılmış eğitimidir (heterojenlik) ve süreklilik göstermez.

Örnek: Halk eğitim merkezleri tarafından yapılan çıraklık eğitimi, nakış kursları, el işi kursları vb.

Niyazi ÖZER © 2011

❖ **Örnek:** Bir öğretmenin öğrenim hayatı örgün eğitim içerisinde yer alırken, öğretmen olduktan sonra aldığı hizmet içi eğitimler yaygın eğitimidir. Ayrıca açık öğretim, açık lise ve uzaktan eğitim de buna örnektir.

❖ **Örgün eğitimi yaygın eğitiminden ayıran temel fark birbirini takip eden kesitlerden oluşması (süreklilik) ve belli yaş gruplarına yönelik (homojenlik) olmasıdır.**

Niyazi ÖZER © 2011

2. İnfomal Eğitim

❖ Bir amaca ve plana bağlı olmadan yaşam içinde kendiliğinden gerçekleşen eğitimidir. Birey çevresindeki bireylerden, iletişim araçlarından etkilenerek bu eğitimi kazanır. Bu eğitim genellikle arkadaş, aile ve iletişim araçları aracılığıyla ortaya çıkar. Yer, mekân ve ortam değişebilir. İnfomal eğitim olumlu ya da olumsuz olarak gerçekleşebilir.

KIZLAR ÇETESİNİN DEHŞETİ

Niyazi ÖZER © 2011

FORMAL EĞİTİM

Amaçlı ve planlıdır.

Çoğunlukla öğretmen tarafından planlanır, öğretim yoluyla gerçekleşir. Yani öğreticiler profesyoneldir.

Başlangıçtan sonuna kadar kontrollü ortamlarda gerçekleşir.

Çoğunlukla okul vb. yerlerde oluşur. Yani mekân belirlidir.

Amaç, bireylere olumlu davranış kazandırmaktır. Hedefler önceden belirlidir.

İNFORMAL EĞİTİM

Amaçlı ve planlı değil, gelişigüzeledir.

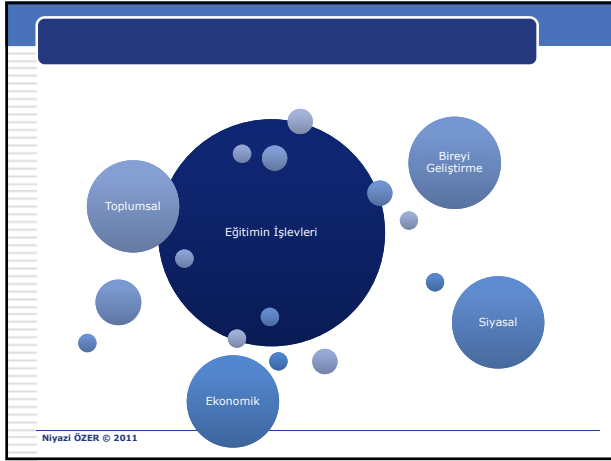
Planlı olmadığı için, bulunulan ortama göre şekillenir. Öğreticiler profesyonel değildir.

Bireyin yaşadığı kontrollü ya da kontrolsüz her ortamda gerçekleşir.

İşyerinde, arkadaş grubu içinde, okulda, kısaca yaşamın her anında oluşur.

Olumlu davranışlar yanında istenmeyen davranışlarda oluşabilir. Hedefler belli değildir.

Niyazi ÖZER © 2011

Eğitimin Toplumsal İşlevi

- ❖ Toplumun sürekliliğini ve gelişimini sağlayacak bireyler yetiştirmek.
  - Kültürel mirası aktarmak
  - Toplumsallaşmayı sağlamak
  - Yenilikçi ve toplumun kültürünü geliştirecek bireyler yetiştirmek
  - Toplumsal değişime uyumunu sağlamak

Eğitimin Siyasal İşlevi

- ❖ Toplumdaki bireyleri mevcut siyasal düzene bağlı vatandaşlar olarak yetiştirmek
  - Mevcut anayasal ve siyasal düzeni korumak
  - Lider yetiştirmek
  - Bilinçli seçmen yetiştirmek
  - İyi bir vatandaş yetiştirmek
  - Vatandaşlık haklarını kullanan ve görevlerini yerine getiren bireyler yetiştirmek
  - Demokratik yaşamın gerektirdiği bilgi, davranış ve tutumlar sergileyen bireyler yetiştirmek

Eğitimin Ekonomik İşlevi

- ❖ Bireylere belli bir beceri kazandırarak onları üretici konuma getirmek; endüstri, tarım, sanayi ve hizmet alanlarında toplumun gereksinimi olan insan gücünü yetiştirmek.
  - Toplumun ekonomik yönden kalkınmasını ve gelişmesini sağlamak
  - Bilinçli üretici ve tüketiciler yetiştirmek
  - Bireylere, ülke kaynaklarını akılcı biçimde kullanılması ve değerlendirilmesi için gerekli davranışları kazandırmak

Eğitim Bireyi Geliřtirme İşlevi

❖ Eğitim kurumlarının toplumsal, siyasal ve ekonomik işlevlerini yerine getirebilmesi için bireyin hem zihinsel hem bedensel hem de duygusal yönden gelişmesini sağlayacak faaliyetlere yer vermesidir.

- Eğitim faaliyetlerini bireyin ilgi ve gereksinimlerine göre düzenlemek
- Bireyin kendini gerçekleřtirmesini sağlamak
- Bireyin biliřsel, duyuřsal ve deviniřsel yönlerini geliřtirmek
- Bir mesleđin gerekli niteliklerini kazandırmak

Niyazi ÖZER © 2011

“Eđer bir bireye olması gerektiği ve olabileceği bir insan gibi davranırsanız, olması gereken ve olabileceği insan olur.”

(Goethe)